

СУТНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Антикризовий фінансовий менеджмент є відносно новим напрямком в загальній системі управління, проте, він набирає все більшої популярності, дозволяючи не тільки своєчасно виявляти причини та ознаки можливої кризи, надавати оцінку фінансових ризиків, запобігати фінансовій нестабільності, але і розробляти управлінські рішення для забезпечення перспективи фінансової стабільності.

Фундаментальний внесок в дослідженнях антикризового управління було зроблено західними економістами. Слід звернути увагу на наукові праці таких вчених, як: Е. Альтман, Б. Бекенферде, Дж. К. Ван Хорн, М. Гелінг, Б. Коллас, З. Хелферт, В. Шарп, та ін.

На вітчизняному просторі проблеми антикризового фінансового управління знайшли своє відображення у працях Р.І. Біловола, І. О. Бланка, Г. Г. Бондаревої, Б. Є. Бродського, В. А. Брюховецької, М. Л. Гончарової, Г. А. Дорошук, Л.О. Лігоненко, Є. Г. Рясних, О. О. Терещенка, Ю. С. Шембель та інших. Напрямок їх досліджень є теоретичні основи антикризового фінансового управління, аналіз його методик та існуючих в даному контексті проблем для умов діяльності вітчизняних підприємств. Зважаючи на мінливість економічного середовища, проблеми, що стосуються антикризового фінансового управління промисловими підприємствами потребують постійних доопрацювань та уточнень. З огляду на що, тема даного наукового дослідження є актуальною.

Наявність великої кількості трактувань та різних поглядів щодо визначення антикризового фінансового менеджменту створило основу для їх систематизації та поділу на дві групи.

Прихильники першої групи розглядають антикризовий фінансовий менеджмент як окремий напрямок управління, що представляє собою сукупність фінансових методів попередньої діагностики і запобігання фінансовій кризі та спрямований на ефективне її подолання [1, 2, 3, 4].

Прихильники другої групи чітко виділяють антикризове фінансове управління як складову загального менеджменту підприємства.

На користь цього твердження можна привести декілька визначень відомих вчених, а саме економістів В. В. Коваленко та В. І. Фучеджи, які вважають що «антикризове фінансове управління логічно розглядати як складову загальної системи управління суб'єктами економічної діяльності, головним завданням якої є своєчасне діагностування передкризового фінансового стану підприємства та прийняття необхідних превентивних заходів щодо запобігання фінансовій кризі» [5].

Схоже трактування даного економічному процесу можна відстежити у працях І. О. Школьника та В. М. Кременю. Вони розглядають антикризове фінансове управління як «частину загальної фінансової стратегії підприємства та комплекс взаємопов'язаних складових управлінського процесу, спрямованих на запобігання, попередження та подолання фінансових криз або усунення їх негативних наслідків за допомогою використання всього потенціалу управління фінансовим підрозділом підприємства» [4].

Ведення управлінського процесу на підприємстві дозволяє стверджувати, що суб'єкти господарської діяльності виступають об'єктами управління, а сам процес являє собою цілеспрямовану діяльність, яка уособлює в собі набір засобів та інструментів направлених на координацію роботи усіх підрозділів з метою досягнення поставлених мети та завдань. Управління фінансами – є важливою складовою цього процесу, адже фінансова система є посередником між іншими підсистемами управління, оскільки усі грошові потоки проходять через неї, тобто вона виступає системоутворюючим механізмом управління будь-яким підприємством. Зважаючи на мінливість економічних процесів, нестабільність зовнішніх та внутрішніх факторів середовища діяльності підприємства – антикризове фінансове управління стає пріоритетним завданням системи управління фінансами [5].

Таким чином, антикризовий фінансовий менеджмент є невід'ємною частиною фінансової структури суб'єкта господарювання, яка у свою чергу виступає основою для успішної управлінської діяльності у динамічному економічному середовищі.

Ще одним із аргументів на користь того, що антикризовий фінансовий менеджмент представляє собою невід'ємну частину загального процесу управління є розробка типового граф-дерева цілей підприємства (рис. 1).

Його візуалізація показує, що процес антикризового фінансового менеджменту є частиною ієрархічного дерева цілей будь-якого підприємства, оскільки саме ця підсистема управління відповідає за групу завдань без вирішення яких ведення комерційно-успішної господарської діяльності є неможливою.

Типовими прикладами таких завдань є підтримка високого рівня показників ліквідності та платоспроможності, забезпечення фінансової стійкості та фінансової рівноваги підприємства, запобігання можливого банкрутства, формування структури позикових джерел, капіталу, оборотних активів, аналіз можливих ризиків та багато інших не менш важливих цілей.

Рис. 1. Граф-дерево цілей системи управління підприємством [складено автором на основі [5]]

Тож, стає очевидним, що підсистема антикризового фінансового менеджменту підтримує у дієздатному стані підсистему фінансового менеджменту, яка є посередником між іншими підрозділами управління, оскільки усі грошові потоки проходять через неї, тобто вона виступає системоутворюючим механізмом усієї управлінської системи, а її основною метою є забезпечення отримання позитивних фінансових результатів. Тому, керуюча система управління має зосереджуватися на забезпеченні стабільного фінансового розвитку, шляхом застосування відповідного інструментарію, що підтримуватиме фінансову рівновагу та фінансову стійкість, а при необхідності – може бути пристосованим для протидії з наслідками кризи або з її симптомами.

Список використаних джерел

1. Бланк І. А. Антикризове фінансове управління підприємством : навч. посіб. / К. : Ніка-Центр, Ельга, 2006. 672 с.
2. Гончарова М. Л. Реалізація антикризової стратегії підприємства як необхідна складова ефективного управління. Економіка : проблеми теорії та практики. 2002. Вип. 163. С. 8–14.
3. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту: навч. посіб. К. : Академвидав, 2010. 336 с.
4. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. Київ : КНЕУ, 2006. 268 с.
5. Коваленко В. В., Суганяка М. В., Фучеджи В. І. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності : методи та інструменти оцінювання : монографія. Одеса, 2013. 381 с.